

Fundo Rockefelleriano adiuvante editum. — XXV.

DER ZWEITE STANDORT VON CATILLARIA ZSÁKII SZAT. IN HORTOBÁGY.

Deutsche Zusammenfassung.

— Mit 2 Textfiguren. —

Von: L. Gallé (Szeged).

Die Flechte *Catillaria Zsákii* wurde zuerst im Jahre 1926 von Dr. Ödön Szatala aus der Gegend von Karczag (Hungaria: Kom. Jász-Nagykún-Szolnok) beschrieben, wo sie zuerst von Dr. Zoltán Zsák, auf einem lehmigen Natronboden gesammelt wurde. Seit dem erwähnt die Literatur die *Catillaria Zsákii* nicht, auch ist sie auf keinem neueren Fundorte vorgekommen, bis (28. IV. 1935) Verf. dieselbe in dem benachbarten Komitat Hajdu, auf der Hortobágy-Puszta auf einem Natronboden ohne Carbonat und Colloid in grossen Massen auffand.

In seiner Arbeit beschreibt Verfasser die Bodenverhältnisse und die Pflanzendecke des Fundortes, sowie die Begleitpflanzen der *Catillaria Zsákii*.

Es ist beinahe bestimmt, dass unter ähnlichen oikologischen Umständen diese Halophil-Flechte auch an anderen Punkten der Grossen Ungarischen Tiefebene vorkommt.

Textfig. 1. Querschnitt eines Apotheciums von *Catillaria Zsákii*. Vergr. 750.

Textfig. 2. Ascus mit Paraphysen, Sporen Vergr. ca 800. —

IRODALOM:

Magyar Pál: Adatok a Hortobágy növény-szociológiai és geobotanikai viszonyaihoz. — „Erdészeti Kísérletek“, XXX. évf. 1—2. sz. p.: 26—63. Sopron, 1928. Szatala Ödön dr: Eine neue Flechte der Natronböden des Ungarischen Tieflandes. — A Magyar Alföld szikeseinek egy új zuzmófaja. „Magyar Bot. Lapok“ XXIV. kötet, 1925. évf. p.: 108. — Budapest, 1926. E. A. Vainio: Lichenographia Fennica IV. „Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica“, Tom. 57. No. 2—3. Lecideales II.: Appendix. 8. <i>Catillaria</i>, p.: 420—471. — Helsingforsiae, 1934.	Vági István és Fehér Dániel: A talajtan elemei különös tekintettel a talaj biológiájára és genetikájára. — Sopron, 1931. <i>Exsiccatumok:</i> Flora Hungarica exsiccata. Cent. VIII. No. 714. (Lichenes 74.) „Schedae ad Fl. Hung. exs.“ Cent. VIII. p. 7—8. Budapest, 1927. A. Zahlbruckner: Kryptogamae exsiccatae Cent. XXXII. No. 3154. — „Schedas ad „Kryptogamas exsiccatas“ Cent. XXXII. (Wien, 1932—33); No. 3154. <i>Catillaria Zsákii</i> Szat., pag.: 215.

Megemlékezés Schilberszky Károlyról

1935. évi szeptember hó 12-én temettük el Dr. Schilberszky Károlyt, közel 72 éves korában. A köznek szentelt élet tiszteletén túl mély fájdalommal vettünk tőle búcsút. Hirtelen távozása még nem halványította el arcának mosolygó képét, élénken előttünk állt nyílt tekintete, mely becsületes szemeiből kiáradt. Jó ember volt, a magasrendű lélek nemes vérével, mellyel a korban, műveltségben, rangban alattaállót egyformán magához emelte. Nemes egyénisége predesztinálta, hogy nevelő legyen,

hálás tanítványok ragaszkodásának tárgya. Széleskörű műveltsége, nagy nyelvismerete, mélyreható szakképzettsége, szorgalma elhivatottá tették a tudós hivatására, hogy különös érdeklődésénél fogva elsőrendű specialistává fejlődjék.

Budapesten született, ugyanitt végezte iskoláit, a budapesti M. Kir. Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1893-ban szerezte meg kitüntetéssel a doktori fokozatot. Ezt megelőzőleg egy évig a M. Kir. Vetőmagvizsgáló Állomáson, hat évig a Tudományegyetem Növénytan Intézetében mint assistens működött. Ugyanakkor a növénytant és gyógyszerismeretet adta elő 1891-től 1899-ig a Gyógyszerészgyakornoki Tanfolyamon, sőt az idevonatkozó tankönyv IV. és V. részét is ő írta meg. 1907-től 1910-ig a Polgáriiskolai Tanítóképző botanikai előadó tanára volt. Első botanikai cikkei (1884) az Österreichische Botanische Zeitschrift-ben még virágos növényekkel és mohokkal foglalkoznak, de már ezek között is akadtak teratológiai tárgyú. Nevéhez fűződik az első fosszilis moha leírása hazánkból (*Hypnum Hollósianum Schilb.*).

Morphológián, physiológián és teratológián kívül figyelme később túlnyomórészt a növény-pathologia és mykologia felé fordul, mely tárgyaknak tudományegyetemi (1904), illetőleg műegyetemi (1911) magántanára volt. Munkásságát gyakorlati irányba terelte az a körülmény, hogy 1894-től 1927-ig a M. Kir. Kertészeti Tanintézet biológiai tárgyainak tanára, mely tárgycsoporton belül a kertészetnek állati és növényi eredetű ellenségei jelentős szerepűek. Gazdasági növénykórtant (1921), gazda-

sági állattant, és növényvédelmet adott elő a Kir. Magy. Egyetemi Közgazdaságtudományi Karon. Ő volt ennek a tárgynak hazánkban (1927) első nyilvános rendes egyetemi tanára. Tudományos munkássága elismerésül a Szent István Akadémia 1923-ban rendes tagjává választotta.

Férjkorának java évei tanintézeti működésére esnek. A keretek, melyek között itt dolgozott, a felszerelés, meglehetősen szerény volt. Ennek ellenére mindig lépést tartott a tudománnyal, éber figyelemmel kísérte szakjának külföldi irodalmát. Nem tartozott a szenvedélyes gyűjtők közé; a laboratóriumi vizsgálódások csendjében érezte jól magát. Félsszázados munkássága kiterjed a legtöbb gazdasági növény gombaokozta betegségeire. Világszerte ismertté tette nevét az általa először talált burgonya gumórák-ra: *Chrysophlyctis endobiotica* Schilb. vonatkozó közleménye (*Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft*, 1896, XV., pag. 36—37.). Ez a betegség azóta nagy nevezetességre tett szert; kórtani, nemesítési, növényvédelmi rendészeti és közgazdasági szempontból Európának egyik legtöbbet említett problémája. Mivel a kórokozó rendszertani megítélése más kutatók felfogásában megváltozott, Schilberszky saját álláspontjának megvédésére a kórokozó biológiájára vonatkozó megállapításokat monografikusan összefoglalta és tanulmányát nemcsak magyarul adta közre, hanem német nyelven is „Die Gesamtbiologie des Kartoffel-Krebses” címen (München, 1930). A burgonyavészre vonatkozó vizsgálatairól beszámol: „A burgonyavész gombájának ökológiája” (1928). Ismételten visszatért a fekete gabonarosda kérdéséhez (1918; 1930) és a borbolya irtás kötelezővé-tétele mellett foglalt állást. Több alkalommal sürgette a növényvédelmi törvény megalkotását. Valamennyi jelentősebb mezőgazdasági növénybetegségről jelentek meg közleményei gazdasági szaklapokban.

Gyümölcsfák betegségei közül ő közölte először hazánkban az amerikai köszméte-lisztharmatot (1908) és foglalkozott későbbi járványos elterjedésével. Vizsgálatai kiterjedtek a kajszi-barackfa, gazdaságilag oly káros kihatású gutaütésének problémájára. Megállapításai szerint a kórjelenség közvetlen oka a vízszállítóelemeknek kóros gummiképződés okozta eldugulása (1934). Foglalkozott a

gyümölcsfák baktériumos gyökérgolyvájával (1935). Általában nagy teret foglal el munkásságában a kertészeti növénykórtan, melynek terén hosszú ideig jóformán az ő személye képviselte egyedül az illetékes fórumot. Nagyonbárterest kertészeti vonatkozású az a többszáz kisebb-nagyobb cikk, melyeket fáradhatatlanul írt a Természettudományi Közönybe és különböző kertészeti folyóiratokba.

Több tudományos dolgozatában teratológiai vizsgálatairól számol be. Mykologiai dolgozatai közül nevezetesebbek azok, melyek a *Penicillium coremiu maival*, a *Daedalea unicolor*, a *Sclerotinia sclerotiorum*, a *Puccinia pruni spinosae* biológiai viszonyaival foglalkoznak. Figyelmét a házi fagombára is kiterjesztette és ennek építészeti jelentőségét szakelőadásokban és közleményekben kiemelte. Tudományos cikkei a legjelentősebb külföldi és hazai szaklapokban jelentek meg. Tevékeny működést fejtett ki a Természettudományi Társulatban és annak Növénytani Szakosztályában.

Mint tanár szívvel-lélekkel tanítványainak élt; velük, törekvéseikkel, egynek érezte magát. Előadásában szabatosságra, a tárgyalás részletezésével közérthetőségre törekedett. Növénypatológiai vonatkozású kiállítási tárgyaival a párisi világkiállítás tanügyi csoportjának arnyérmét nyerte el.

Íme vázlatosan a tanár képe, a tudós munkája. Ha hozzávesszük a hivatalos megbízatásokból kifolyó, továbbá szakértői minőségben való tevékenységét, elmondhatjuk, hogy egy fáradhatatlan szorgalmú, a köznek önzetlenül szolgáló természetvizsgálót vesztettünk el benne, a gazdasági élet pedig egy nagy tudású tanácsadót. Maradandó értékű munkássága Linhart és Istvánffi mellett a hazai növénykórtan érdemes megalapítói között jelöli ki helyét.

És az ember? Vajjon meg tudjuk-e helyesen ítélni, mit takar a külső arc? A huszadik század rohanó embertípusának kétkedései, aggodalmi, vívódásai bizonyára távol voltak tőle. Derűs tekintete boldogabb békeidők kiegyensúlyozott lelkületét tükrözte vissza. Természete az élet tülekedő fórumától távol, a magányos otthon békés hangulatában talált önmagára. Vallásos lelkületét mély hazafiság hatotta át, amiről ismételten tanuságot tett. Hinnünk kell, hogy már e Földön megtalálta azt a lelki harmóniát, melyre minden halandó törekszik.

Dr Husz Béla